

Statsgaranti kontra selvbudgettering

I forbindelse med byrådets 2. behandling (realitetsbehandling) af budget 2026-2029, skal byrådet træffe valg om, hvorvidt indtægterne i kommunens budget skal baseres på selvbudgettering eller statsgaranti. Valget fastsætter, hvorledes budgettering af indkomstskat, tilskud og udligning for 2026 skal medregnes.

Byrådet kan enten acceptere det statsgaranterede indkomstgrundlag eller vælge at basere indtægtsgrundlag på kommunes egne forudsætninger primært i forhold til:

- borgernes faktiske skattebetalinger
- den faktiske udvikling i befolkningstallet

Vælger byrådet selvbudgettering, vil kommunen i budgetåret modtage de skatteindtægter, udligning og tilskud der er budgetteret med efter kommunens eget skøn for udskrivningsgrundlaget. Tre år efter efterreguleres kommune når det faktiske beskatningsgrundlag og befolkningstal er endeligt opgjort.

Efterreguleringen medregnes i så fald i budgetåret tre år efter, som kan være positivt eller negativt afhængig af om de faktiske opgørelser ligger højere eller lavere end kommunens skøn for budgetåret.

Omvendt, hvis byrådet vælger det statsgaranterede udskrivningsgrundlag, er der garanti for, at kommunen får de tilsvarende skatteindtægter, tilskud og udligning, uanset om det efterfølgende viser sig, at skønnene afviger fra faktiske opgørelser.

Administrationen anbefaler, at byrådet vælger statsgaranti som grundlag for indtægterne i 2026. Beregningerne viser et umiddelbar nettotab på 4,9 mio. kr. ved selvbudgettering i 2026 og en skønnede efterreguleringen -8,5 mio. kr. Den skønnede efterregulering er baseret på at KL's forudsætninger i tilskudsmodellen er endelige, hvorfor det tages med store forbehold.

Nye forudsætninger for selvbudgettering

I februar 2025 indgik regeringen og KL en aftale om ændringer af selvbudgetteringsordningen. Aftalen medfører en række markante ændringer i udligningssystemets mekanismer, hvilket har betydning for valget mellem statsgaranti og selvbudgettering.

Mekanismen i tilskud- og udligningsmodellen er fortsat, at hvis de selvbudgetterende kommuner i budgetåret samlet set opnår en gevinst, så

FAXE KOMMUNE

udlignes alle kommuner tilsvarende i balancetilskuddet i tredje budgetoverslagsår. Det nye er, at der er indført loft over den samlede gevinst på 1,5 mia. kr., hvilket medfører at kommuner, som vælger statsgaranti, maksimalt kan tabe ca. 250 kr. pr. borger. For Faxe Kommune svare det til et tab på ca. 9,5 mio.kr. Samtidig vil kommuner med en selvbudgetteringsgevinst få reduceret gevinsten, som baseres på den selvbudgetteret kommunes andel af den samlede gevinst.

En anden væsentlig ændring er, at reguleringen tre år efter sker med udgangspunkt i det landsgennemsnit, som ligger til grund for statsgarantien i budgetåret. Tidligere blev hele landsgennemsnittet genberegnet på baggrund af de faktiske indkomster tre år efter, hvorfor der kunne være store forskelle mellem det skønnede og faktiske landsgennemsnit.

I udligningssystemet er grundlaget for udligningens størrelse baseret på hvordan kommunen ligger ift. landsgennemsnittet. Ved en genberegning af og ændring af landsgennemsnittet kunne det derfor medføre, at kommuner som selvbudgetteret, fik en yderligere gevinst. Dette selvom de faktisk opgørelser, isoleret for kommunen, ikke varierede væsentlig for skønnende i budgetåret.

Årsagen er, at hvis det faktiske landsgennemsnit fører til øget afstand i udligningsgrundlaget vil udligningen forøges. Kommuner som valgte selvbudgettering og lå under landsgennemsnittet i budgetåret kunne opnå en gevinst ved at genberegningen af kommunens grundlag øgede afstanden til landsgennemsnittet og dermed medførte højere tilskud i udligning. Omvendt kunne kommuner, som lå over landsgennemsnittet, få mindsket afstanden til landsgennemsnittet og dermed opnå lavere bidrag til udligningen.

I det nye system vil denne mekanisme ikke være gældende. Fremover vil en mulig gevinst ved selvbudgettering primært være baseret på om de faktiske opgørelser af kommunes egne skatteindtægter ligger højere end ventet og udviklingen i indbyggertallet.

Perspektivering

Pr. den 8. august 2025 var der 37.925 cpr-registrerede borgere i kommunen.

I statsgarantien for 2026 er det udmeldte folketal 37.994 personer pr. 1. januar 2026 (Danmarks Statistiks fremskrivning). Der er dermed på nuværende tidspunkt 69

F A X E K O M M U N E

færre borgere i kommunen end forudsat i statsgarantiberegningerne. I Kommunens egen befolkningsprognose er skønnet 37.890 personer per 1.1. 2026.

De sidste par år har der kunne konstateres en afmattende udvikling i det faktiske befolkningstal ift. den skønnede udvikling i befolkningsprognosen, som lå til grund for budgetåret. Det gælder både for Faxe Kommunes egen befolkningsprognosen og Danmarks Statistik fremskrivning.

I Faxes egen befolkningsprognose stiger befolkningstallet fra 2025 til 2026 ligeledes med 0,2 pct. Den største stigning sker for aldersgruppering 65+, som samlet stiger med 1,7 pct. Samtidig falder aldersgruppering 41-64 med -0,4 pct, som, alt andet lige, kan antages at være den gruppe der bidrager mest ift. indkomstskat.

En anden afgørende faktor for valget mellem selvbudgettering og statsgaranti er forventningen til borgernes samlede indkomster, som giver grundlaget for den samlede indkomstskat.

Med kommunens store stigning af 65+ årige og seniorpensioner samt det allerede historisk høje beskæftigelsesniveau, vil det deraf forventede høje indkomstskatteniveau være skrøbeligt overfor en evt. konjunkturedgang. Det må alt andet lige antages, at Faxe Kommunes beskæftigelsesgrad enten forbliver på nuværende niveau eller falder. Sandsynligheden for yderligere stigning vurderes at være lav. Samtidig med, at Faxe Kommune oplever den største vækst af 65+ årige og at seniorpensioner ikke bidrager til at trække indkomstniveauet pr. skatteborger i kommunen op, er grundene til forventede øgede indkomstskatter ikke umiddelbart overvejende nok til at opveje den negative forskel i befolkningsgrundlaget.

Med de ændrede regler er selvbudgettering primært at foretrække når der forventes et højere befolkningstal primo 2026 end givet i statsgarantien og/eller væksten forventes højere end skønnet i statsgarantien.

Beregninger

KL's model for beregning af tab/gevinst ved selvbudgettering opdageres løbende med opdaterede skatteoplysninger efterhånden som disse bliver tilgængelige.

De første beregninger, som er foretaget i sommeren 2025, sker pba. Regeringens økonomiske redegørelse i maj og økonomiaftalen for det kommende år. Hvert år til

FAXE KOMMUNE

september indeholder modellen ydermere en opdatering, som indeholder ændringerne fra Regeringens økonomiske redegørelse fra maj til august med

- nye vurderinger af konjunkturudviklingen
- udviklingen i priser og lønninger
- væksten i BNP

Disse parametre påvirker kommunernes udskrivningsgrundlag og dermed også hvad selvbudgettering kan betyde økonomisk for kommunen.

I september er 99,9 % skatteindtægterne to år før budgetåret (dvs. for år 2024 ved budgetlægningen for 2026-2028) normalt afregnet. Det er således bedre mulighed for at vurdere, om forudsætningerne for skatteindtægter og befolkningstal pr. 1. januar 2026 i statsgarantien fortsat er mere gunstige end ved valget af selvbudgettering.

Tabel: sammenligning af statsgaranti og selvbudgettering

Indtægtsgrundlag	Statsgaranti	Selvbudgettering	Forskel
I 1.000 kr., 2026-priser (budgetårets priser)			
Faxe Kommune			
Påvirkede indtægter	-2.812.464	-2.807.529	4.935
Indkomstskat	-2.080.672	-2.085.813	-5.141
Generel udligning	-192.868	-184.153	8.715
Øvrig udligning	-24.142	-24.206	-64
Statstilskud	-519.685	-518.259	1.425
Regionalt udviklingsbidrag	4.901	4.901	0
Ikke påvirkede indtægter	-285.853	-285.853	0
Øvrige skatter	-149.558	-149.558	0
Særlige tilskud	-138.971	-138.971	0
Efterregulering af KMF	2.676	2.676	0
Indtægtsgrundlag, i alt	-3.098.317	-3.093.382	4.935
Skønnede efterregulering		-8.533	-8.533
Indtægtsgrundlag, i alt inkl. Efterregulering	-3.098.317	-3.101.916	-3.598

Den primære årsag til merindtægten ved statsgarantien beror i høj grad på udviklingen i befolkningen. Det skønnede provenu for indkomstskat ligger højere ved selvbudgettering, men befolkningstallet som ligger til grund for selvbudgettering ligger lavere end i statsgarantien. Det medfører et højere bidrag til udligningen, fordi kommunen har et lavere udgiftsniveau som følge af færre borgere og samtidig et højere beskatningsgrundlaget pr. indbygger.

Årsagen til at statsgarantiens beskatningsgrundlag er lavere, selvom der er flere borgere i statsgarantiens udmeldingen, skyldes beregningen af beskatningsgrundlaget. I statsgarantien er beskatningsgrundlaget baseret på det senest afregnede skatteår fremskrevet med statsgarantiprocenten på landsplan og korrigeret for vedtagne skattelovsændringer med provenueffekter frem mod budgetåret. I selvbudgetteringen er det et beregnede gennemsnit pr. indbygger fordelt på forskellige aldersgrupper, som er baseret på de forventede vækstskøn som KL ligger til grund for modellen.

Det skal bemærkes, at ligesom tidligere år vil der, som følge af boligskatteforliget, ske en efterregulering af grundskylden i statsgarantien¹. Det forventes dog ikke at være af betydelig størrelse.

¹ Statsgarantien beror på en beregning af grundskyld ud fra ejendomsvurderinger som endnu ikke er realiseret (konsekvens af boligskatteforliget). Efterreguleringen vil i givet fald være regulering af den beregnede grundskyld på ejendomsvurderinger som afviger fra vurderingerne som statsgarantien beror på.